

Katarzyna Buryan-Marosz

Oddział Psychiatryczny, Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Szpitala Śląskiego

Sprawozdanie z obchodów XX-lecia istnienia Oddziału Psychiatrycznego w Szpitalu Śląskim w Cieszynie

Czternastego czerwca 2013 roku w Szpitalu Śląskim w Cieszynie odbyła się uroczystość XX-lecia istnienia Oddziału Psychiatrycznego, połączona z konferencją naukową. Spotkanie otworzyła Dyrektor Szpitala Śląskiego w Cieszynie Anna Bednarska-Czerwińska. W swoim wystąpieniu podkreśliła, że oddział psychiatryczny był bardzo potrzebny mieszkańcom regionu. Dzięki jego powstaniu nie musieli dłużej podejmować leczenia w odległych placówkach. Aktualnie oddział psychiatryczny w szpitalu ogólnym zapewnia pacjentom kompleksowość leczenia, pełną diagnostykę oraz dostęp do konsultacji specjalistów z innych dziedzin medycyny.

Historia oddziału została zaprezentowana na taśmie filmowej, by przedstawić zarówno wizerunki zasłużonych osób, jak też ich dokonania dla psychiatrii w Cieszynie. Ordynator Oddziału Dr Katarzyna Buryan-Marosz dotarła do tych wszystkich, którzy przyczynili się do powstania przed 20 laty oddziału psychiatrycznego w Cieszynie. Jako pierwszy na ekranie filmowym zabrał głos nestor wśród psychiatrów w Cieszynie, Dr Wiesław Szmeja, który mówił o swoim doświadczeniu bycia w latach 70. jedynym psychiatrą w powiecie. Kolejną wypowiadającą się osobą był inicjator powstania cieszyńskiej psychiatrii, ówczesny Dyrektor Szpitala Śląskiego Dr Maciej Krzanowski, kardiolog i w tamtym czasie senator aktywnie biorący udział w tworzeniu Ustawy o Ochronie Zdrowia Psychicznego. Mówił, że jako lekarz dostrzegał problem osób chorych psychicznie, a jednocześnie doskwierał mu fakt, że nie znajdowali oni miejsca w tutejszym szpitalu. Pierwszym Ordynatorem, który tworzył oddział od podstaw była Dr Grażyna Dzieżek. Kształciła się w tamtym czasie w psychoterapii i, nawiązując kontakty ze środowiskiem bielskiej, wówczas bardzo prężnie działającej psychiatrii, zdecydowała się stanąć do konkursu, „zakasać rękawy” i stworzyć nie tylko miejsce leczenia, ale też kształcić kadrę lekarską, pielęgniarską i psychoterapeutyczną. Oddział został otwarty 15.03.1993 roku, a w roku 1996 roku przeniesiono go do jego obecnej siedziby.

W 1999 roku z liczącego 50 łóżek oddziału wyodrębnił się Pododdział Dzienny, którego kierownikiem została mgr Elżbieta Jędrzejowska. Wspominając tamte czasy, podkreśliła, że spotkała wówczas grupę ludzi z określoną

wiedzą, ale także pasją. Na temat Klubu Pacjenta, który był załączkiem Cieszyńskiego Stowarzyszenia Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź”, mówiły terapeutka zajęciowa Irena Fluder, nazywając klub bezpieczną przystanią, oraz Pani Prezes Stowarzyszenia Anna Kowalik, która, cytując z pamięci słowa prof. Antoniego Kępińskiego, przypomniała, że do człowieka chorego można się albo zbliżyć albo od niego oddalić, a ona wybrała to pierwsze.

Mgr Beata Widera-Brzóska, kierownik Dziennego Domu Środowiskowego, zachęcając do tworzenia w innych miastach powiatu takich placówek, położyła duży nacisk na rehabilitację byłych pacjentów w środowisku, dużą ich samodzielność, ale też na wspólne przebywanie ze sobą pacjentów, terapeutów, którzy są jak w tytule broszury wydanej przez Stowarzyszenie „Bliżej niż myślisz”. Dr Andrzej Kłoda, kierownik Oddziału Dziennego, podzielił się swoją wiarą w dobre perspektywy rozwoju psychiatrii środowiskowej w Cieszynie, doświadczeniem dobrej współpracy z rodzinami pacjentów i opieką społeczną.

Ta pasja ożywiająca osoby tworzące cieszyńską psychiatrię była widoczna nawet teraz, po latach Wszyscy rozmówcy mówili spontanicznie, praktycznie bez przygotowania i wszystkich łączył jeden cel: by mieszkańcy ziemi cieszyńskiej byli leczeni „u siebie”. Ordynator Oddziału Dr Katarzyna Buryan-Marosz zauważyła z satysfakcją, że powszechna dawniej praktyka, by pacjent został w trybie nagłym odsyłany do odległych placówek, praktycznie nie ma miejsca od wielu lat. Dr Buryan-Marosz podkreśliła fakt, że wizytujący Oddział Konsultant Wojewódzki w dziedzinie psychiatrii Dr Robert Pudło pozytywnie ocenił przygotowanie szpitala w Cieszynie do kompleksowej opieki w ramach Centrum Zdrowia Psychicznego zgodnie z Narodowym Programem Ochrony Zdrowia Psychicznego. Życzenia personelowi Oddziału złożył pisemnie Przewodniczący Rady Społecznej Szpitala, Poseł na Sejm RP Czesław Gluza, który podkreślił, że psychiatrzy zajmują się najgroźniejszymi chorobami atakującymi najbardziej bezbronną część istnień ludzkich — duszę, tę część, którą najtrudniej uzdrowić. Życzenia złożyła również listownie pani Prof. Irena Krupka-Matuszczyk Kierownik Kliniki i Katedry Psychiatrii i Psychoterapii SUM w Kato-

wicach, będąca gościem cieszyńskiej psychiatrii przy jej powstawaniu przed 20 laty.

W części naukowej spotkania wygłoszone zostały dwa wykłady. Konsultant wojewódzki w dziedzinie psychiatrii Dr Robert Pudło mówił na temat depresji w chorobach somatycznych. Treść jego wykładu została podzielona na pięć sekcji:

1. Określenie depresji.
2. Depresja jako problem społeczny.
3. Obraz depresji.
4. Depresja a choroby somatyczne.
5. Leczenie depresji.

Dr Robert Pudło zwracał uwagę między innymi na zachowania i wypowiedzi pacjentów, które mogą być bez trudu obserwowane w czasie wizyty w poradni ogólnej lub w czasie pobytu w szpitalu ogólnym, a powinny wzbudzić w lekarzach podejrzenie depresji. Wykładowca zaznaczył też, że bardzo częstym — wręcz typowym — elementem depresji są różnorodne objawy somatyczne, będące niejednokrotnie powodem poszukiwania pomocy lekarskiej. Następnie wymienił najczęstsze jednostki nozologiczne związane z depresją i kryteria diagnostyczne epizodu depresyjnego.

Kolejną część wystąpienia stanowiło przypomnienie częstości występowania depresji w chorobach somatycznych i przykładowe omówienie depresji w chorobie niedokrwiennej serca, po czym opisano postawy lekarzy w stosunku do depresji towarzyszącej innym schorzeniom, akcentując potrzebę pieczołowitego leczenia każdego epizodu i wpływ depresji na przebieg chorób somatycznych. Dr Robert Pudło zakończył swoje wystąpienie krótkim przeglądem podstawowych grup leków przeciwdepresyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem leków bezpiecznych w chorobach somatycznych.

Dr Sławomir Murawiec z Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie zogniskował swoje wystąpienie wokół tematu dystansu i odległości w trzech kontekstach: relacji społeczeństwo — osoby chore psychicznie, relacji lekarz — pacjent, relacji człowiek — człowiek.

Zaprezentowane w pierwszym z tych kontekstów mapy obrazujące położenie szpitali psychiatrycznych na obrzeżach dużych aglomeracji miejskich ilustrowały w sposób geograficzny istniejące dawniej zjawisko wykluczenia osób chorujących psychicznie i ich wyrzucenia poza społeczność poprzez takie właśnie usytuowanie miejsc ich pobytu. Lokalizacja oddziału psychiatrycznego na terenie szpitala ogólnego, jak ma to miejsce w Cieszynie (co także zaprezentowano w postaci mapy) stanowi istotną ilustrację nowoczesnych trendów w psychiatrii, których

założeniem jest leczenie osób potrzebujących pomocy w możliwie najbliższym im geograficznie i społecznie środowisku. W tym kontekście omówione zostały także trzy historyczne epoki współczesnej psychiatrii:

- powstawanie szpitali psychiatrycznych 1880–1959,
- schyłek wielkich szpitali psychiatrycznych,
- rozwój zintegrowanych ośrodków zdrowia psychicznego osadzonych w środowisku.

W wystąpieniu została przytoczona jedna z definicji psychiatrii środowiskowej, która określa ją jako: system opieki skierowany do określonej populacji i oparty na kompleksowej i zintegrowanej psychiatrycznej opiece zdrowotnej, obejmujący przychodnie, dzienne i całodobowe ośrodki terapeutyczne, całodobowe zakwaterowanie w hostelach, warsztaty pracy chronionej, oddziały stacjonarne w szpitalach ogólnych oraz zapewniające wczesną diagnozę, szybkie leczenie, ciągłość opieki, oparcie społeczne i ścisłą współpracę z innymi służbami medycznymi i społecznymi, w tym multidyscyplinarną pracę zespołową i — w szczególności — współpracę z lekarzami innych pierwszego kontaktu (Tansella, 1986). Kolejne dwa tematy tego wystąpienia dotyczyły relacji lekarz — pacjent. Wykształcenie medyczne wiąże się z określonym ukształtowaniem wzajemnej relacji pomiędzy leczącym a leczonym. Ta reakcję cechuje dystans emocjonalny, przyjmowanie postawy eksperta, skoncentrowanie na jednostce chorobowej. Zmiana postawy psychiatrii w ramach jego pracy w psychiatrii środowiskowej to nie tylko nabycie potrzebnych w tej pracy umiejętności formalnych, to także przybliżenie do jego codzienności, zrozumienie spraw pacjenta i jego osadzenia w otoczeniu rodzinnym i społecznym. Kontynuacją tego tematu jest zwrócenie uwagi na wewnętrzny aspekt takiej relacji, zawierający się w powszechnie znanym odczuciu lęku przed tym, co obce, nieznanne, niezrozumiałe. Nieznana osoba pojawiająca się w polu percepcji może budzić lęk. Zjawisko to może dotyczyć zwłaszcza osób z zaburzeniami psychicznymi, przejawiając się w postaci konkretnej osoby czy też tylko jako wyobrażenia i przedmiot lękowych fantazji. Odkrycie podobieństwa, wspólnych cech i zrozumienie mogą stanowić odtrutkę na lęk w relacji z drugim człowiekiem i płaszczyznę wzajemnego akceptującego zbliżenia.

Zwieńczeniem spotkania był występ zespołu „Goldersi” z Dziennego Ośrodka Wsparcia prowadzonego przez Cieszyńskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego „Więź”. Zespół tworzą zarówno uczestnicy, jak i terapeuci z tego ośrodka. Wystąpili śpiewając, kończąc wersami Stachury z piosenek „Starego Dobrego Małżeństwa”.